

Университет бакалаврларының қорытынды біліктілік жұмыстары

Исламгулов Дамир Рафаэлович
Башқұрт мемлекеттік аграрлық университетінің
кафедра меңгерушісі

Бакалавр – жоғары білімнің бірінші деңгейі, ол негізгі болып табылады. Бакалавриаттың негізгі сипаттамасы практикалық-бағдарлы оқыту болып табылады. Студент (бакалавр) таңдаған саласы бойынша білімнің кең саласында іргелі дайындықтан өтеді. Білім берудің осы деңгейін аяқтағаннан кейін бітірушіге бакалавр дәрежесі (біліктілігі) бар жоғары кәсіптік білім туралы диплом беріледі.

Екі деңгейлі білім беру жүйесінде (бакалавриат және магистратура) бітіру біліктілік жұмысының (БҚТ) мазмұнын әзірлеу мәселелері өзекті болып табылады. Дипломдық жұмысты жазу және қорғау бакалавриат бағдарламасының соңғы кезеңі болып табылады.

Дипломдық жұмыстың негізгі мақсаты – студенттердің университетте оқыған жылдарында алған білімдерін тереңдету, жүйелеу, талдау және жалпылау, іскерлік пен дағдыларды дамыту. Магистранттар оқытылатын пәндер бойынша білімдерін, заманауи зерттеу әдістерін, статистикалық материалдарды пайдалану дағдыларын, әдеби дереккөздер мен интернет ресурстарын пайдалана білу дағдыларын көрсетуі керек.

Бакалаврдың бітіру жұмыстарының ғылыми деңгейі мамандардың жұмысынан төмен. Дегенмен, мүмкіндігінше шығармашылық даралық пен тәуелсіздікті ынталандыру қажет.

Бітірушінің өз бетімен ойлауын ақпаратты жүйелеуге, оны өңдеуге, компьютерлік модельдеуге және қорытынды жасауға дейін төмендетуге болады.

Зерттеудің объективтілігі, әдеби дереккөздерді пайдаланудағы сыни көзқарас пен дұрыстық талап етіледі. Жұмыстың практикалық маңыздылығына және зерттеу нәтижелеріне ерекше назар аудару керек (жарияланымдар, соның ішінде патенттер мен сертификаттар, конкурстарға қатысу үшін марапаттар және т.б.).

Плагиат пен қарабайыр жинақты (соның ішінде интернет-ресурстарды) қамтитын қорытынды біліктілік жұмыстарын қорғауға жол берілмейді.

Бакалавр жұмысын аяқтау кезеңдері.

1. Жұмыстың тақырыбын анықтау, сонымен қатар осы тақырыпты таңдаудың пайдасына дәлелдер.
2. Жұмыс мақсатын тұжырымдау (1-2 мақсат).
3. Зерттеу мақсаттарын қою (1 негізгі және 2 - 3 қосалқы).
4. Зерттеудің шекарасын анықтау: пәндік,

кеңістіктік, уақыттық.

5. Жұмыстың теориялық және практикалық аспектілерін анықтау.

Тақырыпты таңдау және шығарма тақырыбын тұжырымдау.

Бітіру жұмысын жазудың бастапқы кезеңі тақырыпты таңдау және тақырыпты тұжырымдау болып табылады, ол өз кезегінде жұмысты жазу үшін дереккөз болатын материалдардың мазмұнын, көлемін және сипатын анықтайды.

Тақырыптың өзектілігі жинақталған көріністе: зерттеу объектісінің саласындағы анықталған проблемалық жағдайдың маңыздылығы және алынған жаңа ғылыми нәтижелердің тиімділігі, оларды теорияда және (немесе) іске асырудың оңдылығымен негізделеді. тәжірибе.

Қысқаша түрде жұмыстың атауы зерттеу тақырыбын көрсетеді. Дипломдық жұмыстың тақырыбын ғылыми жетекші ұсына алады немесе кафедра ұсынған бітіру жұмысы тақырыптарының тізімінен студент өзі таңдай алады. Студенттің тақырыпты өз бетінше таңдауы, әдетте, оның жұмыс нәтижесіне деген қызығушылығын арттырады.

Студент факультеттің кафедралары әзірлеген ұсынған тақырыптардың ішінен дипломдық жұмыстың тақырыбын өз бетінше таңдай алады, ол анықталғаннан кейін деканаттың атына өтініш жазады (өтініште меңгеруші мен кафедра меңгерушісінің қолдары болуы керек); тақырыпты бекіту туралы). Жұмыстың тақырыбы мен тақырыбына қойылатын негізгі талаптар

- жұмыс тақырыбы бакалавриат бағдарламасының көлеміне сәйкес келмеуі керек;

- жұмыстың тақырыбы айтарлықтай тар, нақты және практикалық маңызды болуы керек;

- жұмыстың тақырыбы студенттің ғылыми қызығушылығына сәйкес болуы керек;

- жұмыстың атауы жұмыстың мәні туралы нақты ақпарат беруі және сонымен бірге жеткілікті түрде қысқа болуы керек;

- өз мазмұны бойынша дипломдық жұмыстың тақырыптары ғылым мен техниканың қазіргі даму деңгейін, кәсіпорындардың, өндірістің нақты мәселелерін көрсетуі және бітірушінің кәсіби қызметінің міндеттеріне сәйкес болуы керек.

Дипломдық жұмыстың тақырыптарын бітіруші кафедра әзірлейді және жыл сайын факультеттің ғылыми кеңесінде бекітіледі.

Жұмыстың мақсатын баяндау.

Мақсатты баяндау арқылы бітіруші өз жұмысын жазу нәтижесінде неге қол жеткізгісі келетінін көрсетуі керек. Мақсат оған жету үшін тиісті әрекеттерді анықтайды. Жұмыстың мазмұны, құрылымы мен көлемі, сондай-ақ алға қойылған гипотезалар соған байланысты. Мақсат нақты көрсетілуі керек. Оны тұжырымдау үшін студент келесі сұрақтарға жауап беруі керек: Мен неге қол жеткізгім келеді? Мен не көрсеткім келеді? Нені зерттеу керек? Бұны қалай істейді?». Зерттеу міндеттері жұмыстың мақсатынан туындайды, ол мақсатқа жету үшін іс-әрекетке басшылық ретінде қабылдануы керек.

Зерттеу мақсаттары.

Әрбір жұмыстың маңызды элементі проблемаларды анықтау және тұжырымдалған мәселелерді шешу үшін зерттеу міндеттерін тұжырымдау болып табылады. Проблемаларды жою және сәйкесінше берілген тапсырмаларды шешу жұмыс жоспарында (мазмұнда) бірте-бірте көрініс табады.

Соңғы біліктілік жұмыстарында бір негізгі мәселені және екі-үш көмекші мәселені бөліп көрсету жеткілікті. Проблемалар қою және мәселелерді шешу қажеттілігі белгілі бір оқу саласында білімнің жоқтығымен немесе жеткіліксіздігімен байланысты. Мәселені тұжырымдау жартылай белгілі және жартылай белгісіз білімдерді қамтуы керек, оны аяқтау жұмыс авторының басты назарында болуы керек.

Зерттеудің шекарасын анықтау.

Зерттеу саласы алға қойылған мақсаттармен, зерттелетін мәселелермен және оларды шешу әдістерімен анықталады. Мысалы, зерттеу объектісі құрылғылар, жүйелер, кешендер, ал зерттеу пәні математикалық модельдер, тәуелділіктер, сипаттамалар және т.б. болуы мүмкін. Басқаша айтқанда, зерттеу объектісі - зерттеудің қандай мақсатқа бағытталғандығы, зерттеу объектісі зерттеу және әзірлемелерді зерттеу - бұл оның зерттеуге бағытталған пәні. Зерттеу объектісі проблемалық жағдай деп аталатын жағымсыз прецеденттің тасымалдаушысы болып табылады. Ал зерттеу пәні сипаттамалар, тәуелділіктер, математикалық модельдер және т.б. (зерттеу объектісіне онда қалыптасқан проблемалық жағдайдан шығу үшін бағытталған нәрсе). Зерттеу пәні – жаңа ғылыми нәтижелер.

Уақыт шеңберлерінің тек танымдық емес, сонымен қатар әдістемелік маңызы бар. Әдістемелік тұрғыдан алғанда, белгілі бір байланыстар мен тәуелділіктерді анықтау үшін жеткілікті болатындай уақыт шекараларын тандаған жөн.

Жұмыстың теориялық және практикалық аспектілерін анықтау.

Кез келген жұмыстың екі аспектісі болуы мүмкін: теориялық және практикалық. Теориялық

көзқараспен ғылыми мәселе анықталады және зерттеледі, практикалық көзқараспен эмпирикалық деректер талданады, нақты шындық сипатталады және бағаланады.

Әдетте, магистранттарға ғылыми жетекшілер ретінде кафедраның профессорлары, доценттері және аға оқытушылары тағайындалады. Ерекше жағдайда кафедраның ассистенттері мен ғылыми қызметкерлерін кафедраның өтініші бойынша басшылар тағайындай алады. Бір оқу жылында бір ғылыми жетекшіге сегізден аспайтын магистрант (5 күндізгі және 3 сырттай оқу нысаны) бекітіледі. Бұл ретте жұмыс тәжірибесі мол ұстаздарға басымдық берілуі керек.

Дипломдық жұмыс жетекшісі студентпен бірге дипломдық жұмысты орындаудың күнтізбелік жоспарын жасайды, оны кафедра меңгерушісі бекітеді. Апта сайын менеджерлер күнтізбелік жоспарда орындалмаған жұмыстың пайыздық орындалуын белгілейді.

Ғылыми-зерттеу және тәжірибелік-конструкторлық жұмыс жетекшісінің негізгі міндеттері:

1. Оқушыларды таңдау. Әңгімелесу, сұхбат жүргізу, зерттеу бағыттарына қызығушылық таныту, жұмыс тақырыптарымен танысу және мүмкіндігінше магистратурада зерттеуді жалғастыру қажеттілігіне көз жеткізу;
2. Дипломдық жұмысты орындау және кафедра меңгерушісін жұмыстың тақырыбымен және оның жаңашылдығымен таныстыру үшін студенттің өтінішін орындауды ұйымдастыру;
3. Ғылыми-зерттеу және тәжірибелік-конструкторлық жұмыстарды орындауға арналған тапсырманы және күнтізбелік жоспарды жасау және бөлім басшысымен бекіту;
4. Магистрантқа ұсынып, әдебиетпен және анықтамалық материалмен жұмыс істеу тәртібін түсіндіру;
5. Консультациялар өткізу және күнтізбелік жоспардың орындалуын бақылау (аптасына бір реттен кем емес), кемшіліктерді көрсету және оларды жоюды талап ету.
6. Ұсыныстың түсіндірме жазбасы мен графикалық бөлігін тексеріп, тиісті қолдарын қою;
7. Магистранттың жұмысына пікір жазыңыз және оған есеп шығаруға көмектесіңіз.
8. Кафедрада магистранттың алдын ала қорғауына қатысу және оған кафедраның профессорлық-оқытушылық құрамы көрсеткен кемшіліктерді жоюға көмектесу.
9. Рецензенттің пікірлерін талдаңыз және магистрантпен түсініктемелерге жауап беріңіз.
10. Дипломдық жұмысты қорғауға қатысу, ал қорғаудан кейін мемлекеттік аттестаттау комиссиясы (МАК) мүшелерінің ескертулеріне талдау жасау.

Ғылыми-зерттеу және тәжірибелік-конструкторлық жұмыстардың уақтылы орындалуына, жұмыста қабылданған техникалық шешімдерге, есептеулердің сенімділігіне және жұмыстың сапасына магистрант жауапты.

Алдын ала қорғаудың негізінде кафедра меңгерушісі Мемлекеттік аттестаттау комиссиясының отырысында магистрантты қорғауға жіберу туралы шешім қабылдайды. Студентке өзін қорғауға рұқсат етілмесе, кафедра отырысынан үзінді көшірме деканатқа беріледі.

Бакалаврлық жұмыстың мазмұны

Дипломдық жұмыста түсіндірме жазба, графикалық бөлік және түсіндірме жазбаның ұзақтығы 40-45 секунд ішінде болуы керек. негізгі мәтін (қосымшаларды қоспағанда). Басылған мәтін А4 пішімінде және бір жарым интервалмен орындалуы керек. Графикалық материалдың көлемі А1 форматындағы кемінде 4 парақты құрайды. Дипломдық жұмысты қорғау кезінде магистрант графикалық бөліктің орнына мультимедиялық сүйемелдеуді пайдалана алады және кемінде 6 слайд болуы керек. Бірінші слайдта зерттеу тақырыбы, мақсаты мен міндеттері көрсетілуі керек.

Дипломдық жұмыстың түсіндірме жазбасының шамамен құрылымы: титул беті, дипломдық жұмысты орындауға арналған тапсырма, мазмұны, кіріспе (2-3 бет), 1 тарау (9-2 б.б.), 2 тарау (10-4 б.б.), 3 тарау (10-14 б.), жалпы қорытындылар, әдебиеттер тізімі, қосымшалар.

Кіріспе тақырыпты таңдауды, оның өзектілігін негіздейді, мақсатты тұжырымдайды, зерттеу объектісін, пәнін және зерттеу міндеттерін ашады.

Бірінші тарауда қойылған мәселені зерттеудің теориялық негіздері мен талдауы көрсетілген. Ол зерттеу объектісіне (объектілеріне) қатысты зерттелген әдебиеттерді талдау негізінде жазылған. Бірінші тарау өзінің мазмұнымен таңдалған тақырыптың өзектілігін растауы керек.

Екінші тарау аналитикалық сипатта. Ол зерттеу нәтижелерін ұсынуы керек (құрылғыларға, құрамдас бөліктерге арналған жаңа техникалық шешімдер, есептеу нәтижелері және т.б.), құрылғылардың, құрамдас бөліктердің, блоктардың және т.б. конструкциясы мен жұмыс принципі ашу керек. Талданатын факторлар, құбылыстар арасындағы байланыстар мен тәуелділіктер, процестер.

Үшінші тарау бағалаушы және болжамдық сипатта болуы керек және зерттелетін мәселені шешу үшін практикалық ұсыныстарды әзірлеуге бағытталған. Жалпы қорытындылар әрбір тарау бойынша қорытындыларға сәйкес қорытындыларды жинақтайды. Қорытындыда зерттеудің мақсатына жауаптар

берілуі керек, сонымен қатар ғылыми-зерттеу саласындағы жарияланымдар, марапаттар және басқа да жетістіктер туралы ақпаратты осында беруге болады.

Әдебиеттер тізімінде кемінде 10 әдеби дереккөз болуы керек және олардың жариялануы қорғалған күннен бастап 10 жылдан аспауы керек. Автор шығарма мәселелеріне қатысты әдебиеттермен жеткілікті түрде таныс екенін дәлелдеу керек. Әдебиеттер тізіміне енгізілген әрбір ақпарат көзі дипломдық жұмыс мәтнінде көрсетілуі керек.

Қосымшада түсіндірме (көмекші) материалдар (кестелер, әдістер, нұсқаулар, бағдарламалар және т.б.) және магистрант жұмысының жеке нәтижелері (енгізу сертификаттарының көшірмелері, Ресей Федерациясының патенттері, бағдарламалық өнім сертификаттары және т.б.) келтірілген.

Дипломдық жұмыста пайдаланылған әдеби көздерге, сонымен қатар жұмыстың графикалық бөлігінің парақтарына сілтемелер бар. Кестелер, иллюстрациялар және формулалар тарауда нөмірленуі керек. Әрбір тарауда қысқаша қорытындылар болуы керек. ДРК графикалық бөлігін плакаттар түрінде жасауға болады.

Әдебиеттер тізімі:

1. Григораш, О.В. Бөлім қызметін ұйымдастыру және жұмыс нәтижелерін бағалау / Григораш О.В., Трубилин А.И. – Краснодар: КубГАУ, 2012. - 596 б.
2. Лубова, Т.Н. Студенттердің өзіндік жұмысын ұйымдастыру / Лубова Т.Н., Исламгулов Д.Р. // Жинақта: Жоғары білім берудің Федералдық мемлекеттік білім беру стандарты шеңберінде жоғары білім берудің білім беру бағдарламаларын жүзеге асыру. Бүкілресейлік ғылыми-әдістемелік конференцияның материалдары. – Уфа: Башқұрт мемлекеттік аграрлық университеті, 2016. – 214-219 б.
3. Исламгулов, Д.Р. Негізгі кәсіптік білім беру бағдарламаларын әзірлеуде кәсіптік стандарттарды қолдану / Исламгулов Д.Р., Лубова Т.Н. // Жоғары білім берудің Федералдық мемлекеттік білім беру стандарты шеңберінде жоғары білім берудің білім беру бағдарламаларын жүзеге асыру: Бүкілресейлік ғылыми-әдістемелік конференция материалдары. – Уфа: Башқұрт мемлекеттік аграрлық университеті, 2016. – 161-170 б.
4. Лубова, Т.Н. Құзыреттілік көзқарас шеңберінде білім сапасын бағалау / Т.Н.Лубова, Д.Р.Исламгулов // Жоғары білімді жаңғырту жағдайында әлеуметтік, гуманитарлық, жаратылыстану-техникалық пәндерді оқытудың өзекті мәселелері: Материалдар. халықаралық ғылыми-әдістемелік конференциясының. – Уфа: Башқұрт мемлекеттік аграрлық университеті, 2014. – С.189-192.